

Μακεδονικά

Τόμ. 1

Στίλπωνος Κυριακίδου, Βυζαντινά μελέται. Ι. Το μολυβδόβουλλον τον στρατηγού Μελίου. Επιστημονική Επετηρίς Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης τόμ. 2... & Του αυτού: Βυζαντινά μελέται. ΙΙ. Από την ιστορίαν των τειχών της Θεσσαλονίκης. ΙΙΙ...

Α. Σ.

doi: [10.12681/makedonika.9377](https://doi.org/10.12681/makedonika.9377)

Copyright © 2016, Α. Σ.

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Σ. Α. (2017). Στίλπωνος Κυριακίδου, Βυζαντινά μελέται. Ι. Το μολυβδόβουλλον τον στρατηγού Μελίου. Επιστημονική Επετηρίς Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης τόμ. 2. & Του αυτού: Βυζαντινά μελέται. ΙΙ. Από την ιστορίαν των τειχών της Θεσσαλονίκης. ΙΙΙ. *Μακεδονικά*, 1, 595–596.
<https://doi.org/10.12681/makedonika.9377>

λόγοι ἔθνικοί· ὁ λόγος ὁμῶς τοῦ κ. Σιγάλα, ἐκφωνηθεὶς ἀπὸ τοῦ ἐπισήμου βήματος τῆς Μακεδονικῆς πρωτεύουσας τὴν ἐπέτειον τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Θεσσαλονικῆς, τὴν ἐπέτειον τῆς ἑορτῆς τοῦ « φιλοπάτριδος », « σωσιπάτριδος » Ἁγίου Δημητρίου, τὴν παραμονὴν τῆς ἀτιμωτέρας εἰσβολῆς τῆς ἐπιχειρηθείσης κατὰ τῆς πατρίου γῆς, ὑπῆρξε τὸ κήρυγμα ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον συνήγειρε περὶ τοὺς ἔθνικούς Ταγούς σύσσωμον καὶ ὁμονοοῦν ὀλόκληρον τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος διὰ τὴν ἡρωϊκώτεραν ἐξόρμησιν, τὴν ὁποῖαν ἔχει νὰ ἀναφέρῃ ἡ τρισχιλιετής ἔνδοξος Ἱστορία του.

« . . . Εἴμεθα συνηθισμένοι εἰς τὰς διαδοχικὰς θυσίας καὶ ἔχομεν μάθει ὅτι καὶ τὸ πῶς ἔνδοξον παρελθὸν δὲν ἡμπορεῖ νὰ βοηθήσῃ τὴν παροῦσαν γενεάν, ἂν δὲν ἐξακολουθήσῃ νὰ μεταδίδεται μὲ τὴν ἴδιαν ἔντασιν ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν τὸ αἰσθημα αὐτὸ τῆς θυσίας χάριν τοῦ συνόλου . . . ».

Τὸ θέμα τοῦ πανηγυρικοῦ λόγου τοῦ κ. Σιγάλα περὶ τοῦ γνησίου ἑλληκοῦ πατριωτισμοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου ὡς συμβόλου φιλοπατρίας — « ἀρχετύπου ἀρετῆς καὶ φιλοπατρίας » — εἶναι πρωτότυπον καὶ ἡ ἐκλογή αὐτῆ τοῦ θέματος ὑπῆρξε μίᾳ εὐτυχῆς σύμπτωσις διὰ τὴν μνεῖαν τῆς ἀγάπης τοῦ Ἁγίου πρὸς τὴν γενέτειράν του Θεσσαλονικίην, πρὸς τὴν μητέρα Ἑλλάδα· πρὸς τὴν ἀγάπην τοῦ ὁποῖου ἀγίου στρέφονται καὶ τῶρα εὐλαβῆ ἱκετήρια, ὅπως οὗτος συνοδεύῃ τὸν μαχόμενον Ἑλληνικὸν Στρατόν, προστατεύων καὶ συντρέχων τοῦτον ἐπὶ τὴν τελικὴν νίκην.

ΕΥΑΓΓ. ΣΤ. ΓΙΖΙΑΤΖΙΟΣ

Στίλπωνος Κυριακίδου, Βυζαντιναὶ μελέται. I. Τὸ μολυβδόβουλλον τοῦ στρατηγοῦ Μελίου. Ἐπιστημονικὴ Ἑπετηρὶς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης τόμ. 2 (Θεσ/νίκη 1932) σελ. 313-337.
Τοῦ αὐτοῦ : *Βυζαντιναὶ μελέται. II. Ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τῶν τειχῶν τῆς Θεσσαλονίκης. III. Πότε συνεγράφησαν τὰ λεγόμενα « Ναυμαχικὰ τοῦ Βασιλείου ». IV. Τὸ Βολερόν. V. Σύμμεικτα.* Αὐτόθι, τόμ. 3 (τευχ. Γ') σελ. 264-596.

Ἐπὶ τὸν ἀνωτέρω γενικὸν τίτλον « Βυζαντιναὶ μελέται » συγκεντρῶναι ὁ κ. Κυριακίδης διαφόρους μελέτας τοῦ ἀνεξαρτήτου ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀλλήλων. Αἱ μελέται αὗται περιέχουν σπουδαίας παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου, τὸ ὁποῖον ἐκάστη πραγματεύεται καὶ ἀφθόνους πληροφορίας, διαφωτίζουσαι ἢ συμπληρώνουσαι σκοτεινὰ μέχρι τοῦδε σημεῖα τῆς βυζαντινῆς ἱστορίας, ἰδίως εἰς τὴν ἐσωτερικὴν διοίκησιν ἀφορῶντα. Τούτων τινὲς ἔχουν ἄμεσον ἐνδιαφέρον δι' ἡμᾶς, διότι ἀναφέρονται εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Μακεδονίας.

Εἰς τὴν πρῶτην του μελέτην ὁ κ. Κ. καθορίζει τὴν χρονολογίαν τοῦ ὑπὸ τοῦ Schlumberger εἰς τὸν στρατηγὸν Μελίαν τὸν Ἀρμένιον κακῶς ἀποδομένου μολυβδοβούλλου, ἀποδεικνύει ὅτι τὸ μολυβδόβουλλον τοῦτο δὲν δύναται νὰ ἀποδοθῇ εἰς τὸν Μελίαν, διότι οὗτος οὐδέποτε ὑπῆρξε στρατηγὸς Μαμιστρας (Μοψουετίας καὶ Ἀναζάρβου), ὡς λέγει τὸ μολυβδόβουλλον. Εἶναι δὲ καὶ νεώτερον τοῦ 10ου αἰῶνος, ὅτε ἔζησεν ὁ Μελίας ὁ Ἀρμένιος· τὸ ἀνάγει εἰς τὸν 11ον αἰῶνα. Ἐκ τοῦ καθορισμοῦ τούτου τῆς χρονολογίας καὶ τῆς γνησιότητος τοῦ μολυβδοβούλλου ὀρμώμενος ὁ κ. Κ. προσθέτει ἀρκετὰς βιο-

γραφικές παρατηρήσεις και πληροφορίας περί του στρατηγού Μελίου και του θέματος Μελιτηνής — Λυκανδοῦ.

Εἰς τὰς δύο ὑπ' ἀριθ. II και III ὀλιγοσελίδους, ἀλλ' ἐνδιαφερούσας δι' ἡμᾶς μελέτας ὁ κ. Κ., βασιζόμενος κυρίως ἐπὶ ἐπιγραμμάτων τινῶν ἀποδεικνύει ὅτι ἀνακαινιστῆς τῶν ἀνατολικῶν τειχῶν τῆς Θεσσαλονίκης εἶναι ὁ Παρακοιμώμενος Βασίλειος, υἱὸς τοῦ αὐτοκράτορος Ρωμανοῦ Λακαπηνοῦ. Τοῦτου τὴν δρᾶσιν συγχρόνως πραγματεύεται, ἔχει δὲ τὴν γνώμην ὅτι οὗτος εἶναι καὶ ὁ προκαλέσας τὴν συγγραφὴν τῶν «Ναυμαχικῶν τοῦ πατρικίου Βασιλείου».

Διεξοδικώτερος εἶναι ὁ κ. Κ. εἰς τὴν μελέτην του περὶ τοῦ θέματος Βολεροῦ (ἀριθ. IV). Ἐπὶ τῇ βάσει πληροφοριῶν, τὰς ὁποίας μᾶς δίδουν βυζαντινοὶ συγγραφεῖς, ἔγγραφα καὶ σφραγίδες, προσπαθεῖ νὰ καθορίσῃ τὴν θέσιν καὶ τὴν ἔκτασιν τοῦ θέματος τούτου. Ἡ μελέτη αὕτη ἐνδιαφέρει ἡμᾶς, ἐπειδὴ ὁ σ. δὲν περιορίζεται μόνον εἰς τὸ θέμα τοῦτο, ἀλλὰ προσθέτει καὶ ἀξιολόγους παρατηρήσεις περὶ τοῦ χρόνου τῆς ἰδρύσεως τῶν Θεμάτων Θεσσαλονίκης, Στρυμόνος καὶ Μακεδονίας. Ἀφορμὴν κατὰ τὸν κ. Κυριακίδην τοποθετήσεως στρατηγοῦ εἰς τὰ θέματα ταῦτα ὑπῆρξεν ὁ ἐπὶ Εἰρήνης ἢ Νικηφόρου τοῦ Α' (περὶ τὸ 800) βουλγαρικὸς κίνδυνος. Λαμβάνων ὑπ' ὄψιν τὰ κυρίως ἐπὶ μολυβδοβούλλων συναντώμενα ὀνόματα στρατηγῶν, δουκῶν κλπ. διαφωτίζει διὰ τῶν παρατηρήσεων του τὴν ἱστορίαν τῶν θεμάτων τούτων.

Εἰς τὰ Σύμμεικτα (ἀριθ. V) δημοσιεύει διαφόρους μικρὰς ἐνδιαφερούσας μελέτας, ἐκ τῶν ὁποίων τινὲς ἀφοροῦν καὶ εἰς τὴν Μακεδονίαν, ὡς εἶναι ἰδίως ἡ μελέτη περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ Οὐσπένσκη καὶ Βενέσεβιτς δημοσιευθέντων τακτικῶν καὶ ἡ περὶ τῶν Τούρκων Βαρδαριωτῶν, τοὺς ὁποίους θεωρεῖ ὡς Οὐγγρους. Καὶ αἱ ἄλλαι δὲ δύο ἐπόμεναι μελέται περὶ τοῦ καθορισμοῦ τῆς τοποθεσίας τοῦ Σδραβικίου, τοῦ Μαρμαρίου, τοῦ Βάνδου καὶ τῆς Ποπιλίας ἐνδιαφέρουν ἐμμέσως ἡμᾶς.

Γενικώτερον ἐνδιαφέροντος εἶναι αἱ «Παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς ἐξελίξεως καὶ θεματικῆς διαιρέσεως τῶν Βυζαντινῶν καὶ τῶν ὀνομάτων τῶν θεματικῶν ἀρχόντων». Μὲ τὰ σημειώματα περὶ τοῦ τίτλου τοῦ στρατηλάτου καὶ τοῦ Κατεπάνω τῶν Σθλαβησιάνων τοῦ Ὀψικίου, τὰ ὁποῖα συνοδεύει ὁ πίναξ ὀνομάτων καὶ πραγμάτων, τελειώνουν αἱ «Βυζαντιναὶ Μελέται», εἰς τὰς ὁποίας ὁ κ. Κ. συνεκέντρωσε σπουδαῖον ὕλικόν καὶ διεφώτισε διὰ τῶν παρατηρήσεων του πολλὰ σκοτεινὰ σημεῖα τῆς ἱστορίας ἰδίως τῆς διοικήσεως τοῦ Βυζαντίου. Μειονέκτημα ἐν τούτοις τῶν «Βυζαντινῶν Μελετῶν» πρέπει νὰ θεωρήσωμεν τὸ ὅτι ἐγράφησαν αὐταὶ ἄνευ ἐκ τῶν προτέρων διαγεγραμμένου σχεδίου. Τοῦτο ἰδίως παρατηρεῖται εἰς τὴν ἐκτενεστέραν καὶ σπουδαιότεραν ἴσως μελέτην περὶ τοῦ Βολεροῦ, ἔνθα ὁ συγγραφεὺς ἀναγκάζεται δις νὰ κάμῃ προσθήκας καὶ συμπληρώσεις (σελ. 357 καὶ 468). Οὕτω διασπᾶται μεγάλως ἡ συνοχὴ καὶ, παρὰ τὴν γνωστὴν σαφήνειαν εἰς τὴν ἔκφρασιν τοῦ συγγραφέως, ἡ ἀνάγνωσις καθίσταται πολλὰκις κουραστικὴ.

Α. Σ.